

Autentse komi muusikaga plaat

Памятники коми фольклора: песенная и инструментальная традиции (CD). А. В. Панюков, Г. С. Савельева (koost). Сыктывкар 2006.

Tegemist on välitöödel kogutud traditsiooniliste komi laulude ja rahvamuusikaga. CD-l esitatud palade originaalsalvestused säilivad Venemaa Teaduste Akadeemia Uurali osakonna Komi Teaduskeskuse Keele, Kirjanduse ja Ajaloo Instituudi rahvaluulefondis. Plaadi on koostanud sama instituudi folklooriosakonna töötajad. Kokku on CD-l 37 pala, mille üldkestvus on 73 minutit ja 19 se-

kundit. Muusikaplaadiga on komplektis ka tugevast paberist voldik, mis sisaldab väljaande tutvustuse, kõikide laulude tekstid koos esitajate andmete, kogumisaasta, muu seonduva informatsiooni ja lühikommentaaridega, laulutekstide tõlked vene keelde ning üksikuid pilte informantidest, kogujatest, rahvapillidest jne.

Plaadil esitatud lindistused pärinevad enamjaolt aastatest 1959–1970. Just siis hakati komi folkloristikas lindistusvahendina aktiivselt kasutama magnetofoni. Suurema osa selle aja kogutud rahvaluulematerjalist moodustavad komi folkloristika suurkujude Prometei Tšistaljovi, Juri Rotševi ja Anatoli Mikuševi lindistused.

CD tutvustusbukletist selgub, et olemasolevad folkloorsed materjalid viitavad laulu- ja muusikatradsiooni eksisteerimisele täies rikkalikkuses komidel veel 1960. aastatel, samal ajal kui praegused komi folkloristid peavad mõne traditsioonilise laulu või seda enam mõne pilliloo salvestamist suureks õnneks. Nii et ülalnimetatud isikute õigeaegse kogumistööta polekski ehk praegustel folkloristidel võimalust uurida vanemat laulutraditsiooni selle kandjate esituses.

On selge, et ühe plaadiga pole võimalik ammendavalt kirjeldada väga mitmekestist komi rahvamuusikat. Kuid koostajad on püüdnud võtta lauluvalikusse näiteid erinevatest paigatradsioonidest ja erinevatest žanridest, eeposest kuni lastefolkloorini.

Eepilised žanrid on esindatud kahe lauluga, mis kuuluvad kahte erinevasse (nn *iz'va-kolva*, mille kujunemisel on oma panus olnud komidel, neenetsitel ja obi-ugridel, ja *sürja-komi*) eeposesse.

Suure osa plaadi paladest moodustavad itkud. Itke on lauldud nii kombestikuga seoses kui ka argielus. Antud valikus on itke, mida lauldi pulmas, matustel, nekru-tiks saatmisel ja töötegemisel, aga samuti üks takja väljaajamise itk ja heina järgi sõitmisel improviseeritud nutulaul. Plaadil on ka mõned lüürilised ja ringmängulaulud ning laul, mida laulsid tüdrukud poisse õllega kostitades sügistalvistel koosviibi-mistel.

Neid laule ei kohta tänapäeva komide elus enam kuigi sageli, lastelaule seevastu esineb küll. Ka antud kogumikus on näiteid lastefolkloorist: hällilaul, kumulatiivse laulu katkend ja samuti hällilauluks lauldava omapärase naljalaulu versioon, mis ei

ole sidus tekst ja pole alati terves ulatuses arusaadav, kuna koosneb omavahel mitte-seotud püsiväljenditest ja kivistunud sõnavormidest.

Plaadil on ka pillimuusikat. Traditsioonilisi rahvapille on komidel olnud mitmeid, nende seas nii löök-, membraan-, keel- kui ka puhkpille. Muusikariistad varieerusid ka valmistamismaterjali ja -viisi osas, ühel pillil võis olla mitu nime, nagu heal lapsel ikka. Antud CD-l esindavad komi traditsioonimuusikat vaid mõned rahvapillid.

Peenest pajatüvest valmistatud vilepilliga *бадьпу пö.лян* musitseerimist saab CD-l kuulata erinevate mängijate esituses, kokku kuus lühikest lugu. Kahte lühilugu on plaadil esitatud heinputkest kolmetorulise flöödiga *чипсан*, mis on karjuseflöödi tüüpi vilepill. Lõbusaid lugusid on mängitud ka sarnase paljutorulise flöödiga *пö.лян*. Samuti heinputkest valmistati ühe toruga vile *өтика пö.лян*. See on enamasti soolopill, sest selle kõla raske sobitada teiste pillidega, kuid antud kogumikus kõlab ühe toruga vile lisaks soololoole ka duetis mitmetorulise flöödiga.

Instrumentaalvaliku lõpus on kujult viiuli-sarnase muusikariistaga mängitud lugu. See on *сигудöк* – kolme-nelja keelega poogenpill. Neid on olnud väga erinevaid vormilt ja ilmselt valmistatud eri aegadel erinevate muusikariistade eeskujul. *Сигудöк* on olnud komidel vanasti ehk kõige levinum ja eriti jahimeeste seas armastatud pill, mida võis sageli kuulda kodus ja lava pealt veel 1920. aastatel, kuid tasapisi tõrjusid selle välja löötspill, balalaika ja teised pillid ning praegu oskab seda helisema panna parimal juhul vaid mõni üksik moosekant.

Traditsioonilise komi muusikaga lindistuste digitaliseerimine ja tiražeerimine on igati tervitatav. Sellise plaadi väljaandmine on kindlasti suureks rõõmuks nii professionaalsetele uurijatele kui ka lihtsalt kultuurihuvilistele. Antud CD on väga tore kogumik. Selle puudusteks ehk märgiksin mõnede kirjavigade esinemist komikeelses tekstis ja mõningaid ebatäpseid tõlkeid vene keelde.

Plaadi väljaandmist on toetanud Komimaa Kultuuri- ja Rahvuspoliitikaministrium ja M. A. Castréni Selts. Loodetavasti ei jää see esimene autentset komi muusikat kandev CD viimaseks.

Nikolay Kuznetsov